

Gemeente Molenlanden

Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat

2024 - 2025

Inhoud

Voorwoord wethouder Jan Lock	3
1. Inleiding	4
Leeswijzer	6
2. Energietransitie – samenhang RES en TVW	7
2.1 Overlappende Doelen en Activiteiten RES en Warmte:	8
2.2 Benodigde extra middelen	10
3. Energietransitie: Regionale Energiestrategie (RES)	11
3.1 Ambitie	11
3.2 Voortgang	11
4. Energietransitie: (Lokale) Warmtetransitie	15
4.1 Ambitie	15
4.2 Voortgang	16
5. Klimaatadaptatie	20
5.1 Ambitie	20
5.2 Voortgang	20
5.3 Benodigde extra middelen	23
6. Circulaire Economie	24
6.1 Ambitie	24
6.2 Voortgang	24
6.3 Benodigde extra middelen	25
7. Thema-overstijgend: Gedragaanpassing, Communicatie, Financiën en Monitoring	26
7.1 Gedragaanpassing	26
7.2 Financiën	27
7.3 Monitoring.....	29
7.4 Benodigde extra middelen	30
8. Integraal financieel overzicht.....	32
9. Bijlagen	33
1. Terugblik over 2023	33
2. Effecten van het klimaatbeleid van gemeente Molenlanden - update 2023(opsteller CE-Delft)	33
3. Monitoringsrapportage Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat (opsteller Omgevingsdienst-Zuid-Holland-Zuid).....	33

Voorwoord wethouder Jan Lock

De uitdagingen vanuit het Klimaatakkoord waar we voor staan zijn groot, of het nu gaat over een integrale energietransitie of het klimaatbestendig maken van ons gebied. Het wordt een reis vol uitdagingen en de weg naar 2050 zal dynamisch zijn.

Energietransitie

Bij de energietransitie zien we dat integraliteit de sleutel wordt tot een succesvolle transitie. De opwek en afname van duurzame energie moet zo dicht mogelijk bij elkaar worden georganiseerd met opslag als buffer, dit

geldt voor elektriciteit maar ook zeker voor warmte. Door het reduceren van de vraag en het dicht bij elkaar organiseren van opwek en afname ontzien we het lokale energienet waardoor (grote) knelpunten in het net kunnen worden voorkomen.

Voor bedrijventerreinen onderzoeken we de mogelijkheden voor energiehubs waarbij binnen een bedrijventerrein eigen opgewekte energie wordt uitgewisseld tussen de bedrijven. Ook voor kernen zou dit in de toekomst een scenario kunnen zijn gekoppeld aan een warmteconcept.

Klimaatadaptatie

In 2050 wil Molenlanden klimaatadaptief zijn. Omdat te bereiken moet er veel gebeuren op vele vlakken. De openbare ruimte zal anders ingericht moeten gaan worden met minder verharding en meer groen, water en waterpasserende bestrating. Meer bomen en struiken die schaduw geven op de wegen en huizen om hittestress te voorkomen. Als we dit slim doen ontstaat er groenblauwe dooradering in de woonkernen. Uiteraard kent ook deze weg zijn uitdagingen, de beschikbare ruimte voor inpassing van deze maatregeling is gering, en toch gaan we het proberen.

Naast fysieke maatregelen gaat het ook over dat we met z'n alle steeds meer bewust worden van de opgave waar we voor staan en de veranderingen die dit met zich mee brengt in onze leefomgeving.

Ik ben ervan overtuigd dat we met de samenleving een bij Molenlanden passende invulling kunnen geven aan deze opgaves.

1. Inleiding

De toekomstvisie van gemeente Molenlanden is om in 2050 (nagenoeg) CO2-neutraal, aardgasvrij en klimaatbestendig te zijn. Om daartoe te komen kent elk transitiethema haar eigen ambities, maar er is ook een samenhang tussen alle transitiethema's. De Raad van Molenlanden heeft in 2021 op verschillende duurzaamheidsdossiers visies en strategieën vastgesteld. Daarin zijn de volgende (lange termijn) doelstellingen geformuleerd.

Thema	Ambities		
	2025	2030	2050
Energietransitie: Warmtetransitie	Verkenning gedaan voor korte termijn projecten (uitvoeringstermijn 4-8 jaar) + opstart van uitvoeringsfase (tot 2030).	20% van de gebouwde omgeving verduurzaamd / van het aardgas af.	
Energietransitie: RES	Om de RES-ambitie voor 2030 te halen, dienen uiterlijk 1/1 2025 de benodigde omgevingsvergunningen voor grootschalige opwek van duurzame energie te zijn verleend.	<ul style="list-style-type: none"> • RES-regio Alblasserwaard 49% CO2 reductie. • 50% van de geschikte bedrijfsdaken te benutten voor de opwek van zonne-energie. • 562 TJ duurzame elektriciteit opwekken door middel van energie uit wind. 	100% klimaat neutraal
Veenweide strategie	Uitvoering gebiedsplan Alblasserwaard: Veenoxidatie tegengaan door hogere waterstand op 500 ha veenweiden.	100 kton CO2eq reductie ten opzichte van 1990	
Klimaatadaptatie en bodemdaling	<ol style="list-style-type: none"> 1. De gemeentelijke organisatie handelt klimaat adaptief. 2. Inwoners en bedrijven bewuster maken van de risico's door extremer weer. 3. Actieve inwoners, bedrijven en organisaties hebben toegang tot kennis en financiële bijdrage om klimaat adaptief te kunnen handelen. 	Zie 2025	100% klimaatbestendig
Circulaire Economie	100 kg restafval per inwoner per jaar.	<i>Nog niet gedefinieerd</i>	100 % circulair

A

Vanaf 2021 werken we met het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat dat elk jaar wordt geactualiseerd. Voor u ligt de actualisatie Uitvoeringsprogramma voor de jaren 2024 en 2025. In deze actualisatie zijn de gewenste doelstellingen en wat we daarvoor gaan doen bij elkaar gebracht voor vier transitithema's:

1. Energietransitie: Regionale Energiestrategie (RES);
2. Energietransitie: Lokale Warmtetransitie;
3. Klimaatadaptatie;
4. Circulaire Economie;

Het uitvoeringsprogramma laat zien waar we als gemeente, samen met onze inwoners en stakeholders, mee bezig zijn/gaan op het gebied van duurzaamheid en klimaat. Ook brengt het uitvoeringsprogramma de middelen in beeld die nodig zijn om de activiteiten uit te voeren, maar nog niet gedekt zijn vanuit Rijks-, subsidies of andere budgetten. Verder willen we via het uitvoeringsprogramma zicht krijgen en houden op de voortgang van de activiteiten en monitoren we de effecten hiervan.

In het vorige uitvoeringsprogramma is aangegeven dat de Veenweidestrategie niet langer opgenomen is in het uitvoeringsprogramma omdat deze valt onder het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) dat zijn eigen rapportage kent. De monitoring op de reductiedoelstellingen voor landbouw waar de aanpak van de veenweidestrategie een bijdrage aan kan leveren, blijft wel opgenomen in het Uitvoeringsprogramma voor het totaaloverzicht.

Tot slot. De energietransitie is in volle gang, veel inwoners, bedrijven en stakeholders zijn aan de slag gegaan om te verduurzamen. De hoge energielasten van vorig jaar hebben bijgedragen dat hierin een versnelling is opgetreden.

De doelstellingen van het Klimaatakkoord zijn echter ambitieus. Het is daarom van belang dat de gemeente met activiteiten uit het Uitvoeringsprogramma, daar waar nodig, regie voert en ondersteuning kan bieden aan activiteiten van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Het bewaken van de integraliteit en actualiteit van de verschillende onderdelen van de energietransitie is hierbij essentieel.

Landelijke ontwikkelingen op het gebied van netcapaciteit, energieopslag en waterstof worden op de voet gevolgd en kunnen rechtstreeks invloed hebben op de opgaven waar we aan werken. Dit maakt het speelveld dynamisch, waardoor we ons wendbaar moeten opstellen.

Onderdeel van het uitvoeringsprogramma is om actieve samenwerking tussen de gemeente en haar inwoners en bedrijven te behouden of tot stand te brengen en elkaars kracht te benutten in het werken aan een duurzaam Molenlanden.

A

Leeswijzer

De doelstellingen voor de verschillende transitithema's zijn ongewijzigd gebleven, omdat deze visies en strategieën die aan dit uitvoeringsprogramma ten grondslag liggen nog actueel zijn. De transitithema's zijn elk in een eigen hoofdstuk weergegeven, met de daarbij behorende doelstellingen. We geven per doelstelling een kort overzicht van actuele ontwikkelingen en voornemens voor de komende twee jaar. Daaraan gekoppeld sommen we de belangrijkste activiteiten op die we in deze periode willen oppakken, inclusief de daarvoor benodigde capaciteit en middelen. Belangrijk om te weten is dat dit de extra benodigde middelen zijn, boven op de vaste formatie van de gemeentelijke organisatie van Molenlanden en reeds beschikbare budgetten. Een korte terugblik over 2023 is dit jaar in de bijlage opgenomen. In hoofdstuk 7 geven we over het overkoepelende thema van gedragsbeïnvloeding een vooruitblik. Eveneens geven we in hoofdstuk 7 inzicht op de voortgang aan de hand van in het uitvoeringsprogramma opgenomen indicatoren en de financiën. Als laatste presenteren we een integraal financieel overzicht in hoofdstuk 8. In hoofdstuk 9 vindt u de bijlagen.

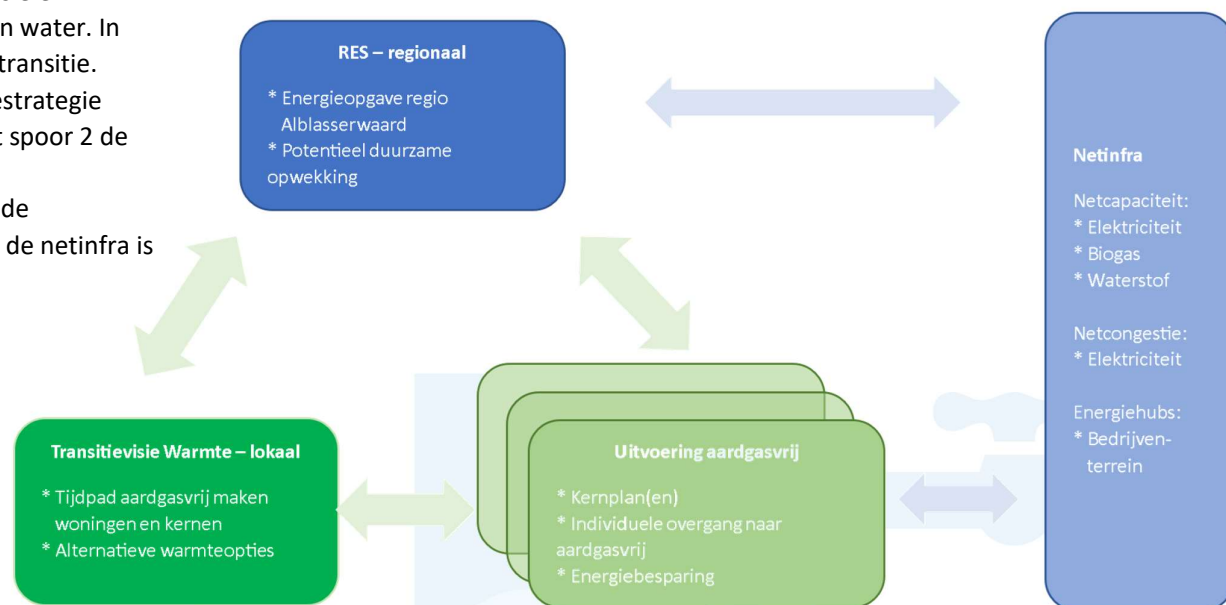

2. Energietransitie – samenhang RES en TVW

De energietransitie gaat over de overstap van energie uit fossiele brandstoffen naar volledig duurzame energie uit wind, zon en water. In Molenlanden werken we vanuit twee sporen aan de energietransitie. Vanuit spoor 1 wordt de uitvoering van de Regionale Energiestrategie samen met de gemeente Gorinchem vormgegeven en vanuit spoor 2 de lokale warmtetransitie van Molenlanden. Daarnaast is de netinfrastructuur van cruciaal belang voor de voortgang van de energietransitie. De samenhang tussen deze twee sporen en de netinfra is hiernaast schematisch weer gegeven.

Samenhang Energietransitie onderdelen

2.1 Overlappende Doelen en Activiteiten RES en Warmte:

De RES en Warmtetransitie hebben twee overlappende doelen en samenhangende activiteiten, namelijk:

Doel 1: Energiebesparing Inwoners: het doel is om inwoners en organisaties te stimuleren tot energiebesparing en het nemen van energiebesparende maatregelen zoals het isoleren van gebouwen en woningen zodat de vraag naar elektriciteit en aardgas vermindert.

Vooruitblik 2024 en 2025

Door de hoge energieprijzen in 2022 en 2023 zijn steeds meer mensen extra bewust geworden van het belang om energie te besparen. Veel ondersteunende regelingen, zoals de RREW (Regeling reductie energieverbruik woningen), zijn gericht op kleine energiebesparende maatregelen en quick wins. Om tot een meer structurele verlaging van het energieverbruik te komen, zijn grotere (isolatie) maatregelen en een meer grootschalige aanpak nodig. Met de Regeling Energiearmoede, het Energiebesparingsabonnement en het meedoen aan het Nationaal Isolatie Programma (NIP) zetten we in 2024 (en verder) in op een structurele afname van het energieverbruik.

Het Rijk heeft in 2023 het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) opgezet en als Molenlanden nemen we deel aan deze regeling. Voor deze regeling is in de eerste tranche €556.260 van het Rijk ontvangen, waarmee we woningeigenaren kunnen helpen hun woning te verduurzamen. Voor de jaren 2023 en 2024 kan in totaal €824.900 worden aangevraagd in

verschillende tranches. De NIP- regeling loopt door tot en met 2030. Voor de lokale uitvoering van de NIP- regeling is medio 2023 een plan van aanpak opgesteld voor de looptijd van de eerste tranche (2 jaar). Het plan van aanpak sluit aan bij de Transitievisie Warmte en is gericht op het verbeteren van woningen met de slechtste energielabels (D t/m G of slechte energetische schil). De middelen vanuit het NIP kunnen, boven op de subsidie uit de ISDE, besteed worden aan isolatiemaatregelen, gemeentelijke proceskosten en de ontzorging.

De uitvoering van het NIP is integraal van opzet, hierin zijn en kunnen lopende en nieuwe regelingen worden opgenomen of gekoppeld. Denk hierbij aan:

- Meerjarige aanpak in het kader van de warmtetransitie
- Lange termijn aanpak energiearmoede
- Energiebesparingsabonnement
- Relevante regelingen in het kader van besparingen, zoals het Nationaal Warmtefonds

In mei 2023 is het Molenlands Energiebesparingsabonnement live gegaan. Met het Energiebesparingsabonnement worden woningeigenaren geholpen met het verduurzamen van hun woning. Het doel is dat de verduurzaming bekostigd wordt met het deel dat de energierekening wordt verlaagd door de uitgevoerde energiebesparende maatregelen. Of dit wordt gehaald is mede afhankelijk van de keuzes die de woningeigenaar zelf maakt. Ook service, garantie en onderhoud maken onderdeel uit van het abonnement en gelden zo lang het abonnement loopt. Met het Energiebesparingsabonnement bieden we woningeigenaren een totaalpakket waarmee ze worden geholpen bij het maken van verduurzamingskeuzes, het offertetraject, subsidies en financiën en service, garantie en onderhoud. Ook maatwerk is mogelijk

A

door slechts enkele modules af te nemen zoals het maatwerkadvies voor de woning, waarna de woningeigenaar kan besluiten de geadviseerde maatregelen als doe-het-zelver uit te voeren of de uitvoering verder zelf te regelen.

Activiteitenoverzicht

1. Uitvoering 'Regeling Energiearmoede' tot 31 december 2025 (2024 en 2025) en uitbreiden met energie-fixers als de rijksbijdrage hiervoor is ontvangen.
2. Uitvoeren van Energiebesparingsabonnement (doorlopend).
3. Uitvoering van Nationaal Isolatie Programma (doorlopend).
4. Verstrekken subsidies voor groendaken.
5. Duurzaamheidsprijs eens in de twee jaar (2024).

Doel 2: Energiebesparing bedrijven: het doel is het reguleren en stimuleren van energiebesparing bij bedrijven (en bedrijventerreinen).

Vooruitblik 2024 en 2025

In 2024 bouwen we verder aan de bedrijvenaanpak die in 2023 is gestart. Met samenwerkingspartner Energiepartners helpen we bedrijven met energiebesparing en met het zelf opwekken van elektriciteit. Daarnaast voeren we gesprekken met bedrijventerrein collectieven om de mogelijkheden voor energiehub's te onderzoeken. Dit gaat vooral over opwek en gebruik van energie zo dicht mogelijk bij elkaar te organiseren doordat bedrijven energie onderling uitwisselen. Dit is complex en samen met bedrijven onderzoeken we de mogelijkheden hiertoe.

Met de bedrijvenaanpak kunnen bedrijven hun energielasten verminderen en wordt een bijdrage geleverd aan het behalen van de doelstellingen uit de transitievisie Warmte en de RES ten aanzien van het terugdringen van het aardgasverbruik en het opwekken van hernieuwbare elektriciteit.

De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid zal ook in 2024 uitvoering geven aan de E-agenda. Via een flexibele opzet van de agenda is er meer ruimte voor bijsturing op actualiteiten en wensen van bedrijven. Ook wordt de impact van acties op het energieverbruik en de CO2-reductie gemonitord evenals een verdere integratie met andere duurzaamheidsthema's zoals: klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit.

Via een flexibele opzet met meer ruimte voor actualiteiten en wensen van bedrijven en overheden, meer grip op impact en monitoring van effecten op energieverbruik en CO2-reductie en een verdere integratie met andere duurzaamheidsthema's als klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit.

Activiteitenoverzicht

Uitvoering E-agenda door OZHZ:

1. Bedrijfsbezoeken (energiecontroles, koploper gesprekken, energiescans)
2. Het gemeente breed aanbieden van energieadviezen aan individuele bedrijven en het uitvoeren van een adviestraject op een bedrijventerrein gericht op energiebesparing, energieopwekking en indien mogelijk op samenwerking tussen bedrijven op het gebied van uitwisseling en opslag van energie.

2.2 Benodigde extra middelen

Met de huidige middelen en capaciteit verstrekken we de subsidies voor groendaken, geven we uitvoering aan het Energiebesparings-abonnement en organiseren we de duurzaamheidsprijs eens in de twee jaar.

Verder benutten we de ontvangen gelden voor het uitvoeren van de regeling Energiearmoede, het Energiebesparingsabonnement en voor het uitvoeren van het Nationaal Isolatieprogramma. Voor de continuering en het oppakken van de andere activiteiten zijn de volgende extra middelen nodig:

Personele kosten	2024	2025
Inwoners	€ 133.000	€ 133.000
Bedrijven	€	€
Werkbudget	€ 78.500	€ 78.500
Subtotaal per jaar	€ 211.500	€ 211.500
Totaal		€ 423.000

* In de tabel zijn enkel de kosten in beeld gebracht/ De Rijksmiddelen en de dekking vanuit de Reserve Duurzaamheid zijn in het totaaloverzicht verder in dit document inzichtelijk gemaakt en geven voor zowel de RES, Warmtetransitie en Energiebesparing en kunnen niet rechtstreeks toegerekend worden aan de activiteiten uit deze hoofdstukken.

3. Energietransitie: Regionale Energiestrategie (RES)

3.1 Ambitie

Wereldwijd staan we voor de grote uitdaging om het gebruik van fossiele brandstoffen te vervangen door hernieuwbare brandstoffen om klimaatverandering tegen te gaan. In Nederland zijn de doelstellingen en het tempo hiervoor vastgelegd in het nationale Klimaatakkoord. Het doel van dit akkoord is om de CO₂-uitstoot in 2030 met 49% te verminderen ten opzichte van 1990 en om in 2050 de CO₂-uitstoot tot nagenoeg nul terug te brengen. Met een Regionale Energiestrategie (RES 1.0) geven 30 regio's in Nederland aan hoe ze gaan bijdragen aan deze doelstelling.

De gemeenten Molenlanden en Gorinchem, provincie Zuid-Holland en het waterschap Rivierenland en vele andere partners vormen samen de RES-regio Alblasserwaard. In de RES 1.0 zijn de gemaakte keuzes beschreven over hoe en waar we in de Alblasserwaard duurzame energie willen opwekken, een eerste aanzet tot de Regionale Structuur Warmte, de mogelijkheden voor energiebesparing en de kansen voor innovatie. De regio Alblasserwaard streeft ernaar om in 2030 20% energie te hebben bespaard en 35% van het totale energiegebruik (warmte, elektriciteit en

brandstoffen) te gebruiken uit hernieuwbare bronnen die zo veel mogelijk lokaal zijn. Het regionale bod is 0,32 TWh, waarvan 126 TJ bestaande wind, 436 TJ nieuwe wind en 588 TJ zon is.

3.2 Voortgang

Doel 1, Zon: In de RES 1.0 Alblasserwaard gaan we voor het opwekvermogen met zonne-energie van 588 TJ (0,162 TWh) in 2030. Dit bod willen we realiseren in overeenstemming met de uitgangspunten van de zonneladder door (volgordelijk) in te zetten op: zon op daken en gevels, in bebouwd gebied en in landelijk gebied langs infrastructuur en op 'restgronden'. Het is onze ambitie om in 2030 50% van de geschikte grote bedrijfsdaken te benutten voor de opwek van zonne-energie.

Vooruitblik 2024 en 2025

Met het uitvoeren van het Plan van aanpak zon op dak verwachten we de groei in het opgesteld vermogen zonne-energie te versnellen en daarmee het RES-bod voor zonne-energie te realiseren. We gebruiken waar, mogelijk en zinvol, koppelkansen. Zo worden activiteiten voor bedrijven

A

voor zon op dak gecombineerd met de aanpak voor energiebesparing voor bedrijven door bij energiescans opwek van zonne-energie mee te nemen. Ook wordt zon op dak meegenomen in activiteiten die we samen met OZHZ in het kader van de E-agenda uitvoeren. In de RES-regio zoeken gemeente Molenlanden en gemeente Gorinchem afstemming over de uitvoering van het Plan van aanpak zon op dak.

Activiteitenoverzicht

1. Uitvoeren van het Plan van aanpak Zon op dak, in samenwerking met ondernemersverenigingen en energiecoöperaties (doorlopend);
2. Specifieker maken van prestatieafspraken met woningcorporaties i.v.m. zon op dak (periodiek);
3. Realiseren van (meer) zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed en scholen (doorlopend tot 2030);
4. Verkennen mogelijkheden voor zonnepanelen langs infrastructuur (project OER) en in restructies (2023-2025);
5. Monitoren van opgesteld vermogen zonne-energie (doorlopend)

Doel 2, Wind: Tot 2030 willen de gemeenten Gorinchem en Molenlanden 562 TJ duurzame elektriciteit opwekken door middel van energie uit wind (zowel uit bestaande en vergunde als uit nieuwe windenergie).

Vooruitblik 2024 en 2025

De definitieve besluitvorming op basis van de uitkomsten van windverkenning is bepalend voor de acties voor wind in de komende jaren. Vragen als: komt er alternatieve zoeklocaties voor Avelingen of zullen we ons opnieuw moeten richten op het uitwerken van zoekgebied

Avelingen zullen in 2023 en in een deel van 2024 nog definitief beantwoord moeten worden. Daarna kunnen we de acties die we in de komende jaren voor grootschalige windenergie zullen uitvoeren concreter aangeven.

We zullen het beleidskader voor kleinschalige windturbines actualiseren en hierin de ruimere mogelijkheden die de provincie wil bieden voor kleinschalige windturbines in het buitengebied verwerken.

Activiteitenoverzicht

1. Uitvoeren windverkenning (2023-1e helft 2024) en besluit zoeklocaties windenergie.
2. Uitwerking zoeklocaties windenergie (vanaf 2e helft 2024)
3. Actualisatie beleidskader kleinschalige windturbines (1e helft 2024)

Doel 3, Innovatie: Het stimuleren om samen met bewoners, jong en oud, bedrijven en maatschappelijke organisaties nieuwe kennis te ontdekken en ontwikkelen en deze omzetten naar concrete projecten en programma's in de regio.

Vooruitblik 2024 en 2025

De resultaten van het onderzoek naar de mogelijkheden van energieopslag zijn medio 2023 bekend geworden. Op basis daarvan worden vervolgstappen bepaald en in uitvoering genomen.

De verkenning die in 2023 gedaan is naar mestvergistingsgaf aan dat dit kansen biedt voor onze agrarisch ondernemers en tevens zijn er

A

mogelijkheden voor lokaal gebruik van biogas/groengas. Samen met lokale ondernemers, de Omgevingsdienst en de gemeente met behulp van ondersteuning van de provincie Zuid-Holland wordt een verdere uitwerking van het mestvergistingsproject opgepakt. De gemeente neemt hierin een faciliterende rol in. Het RES-team stelt daarnaast een innovatievisie op samen met lokale ondernemers. Wat verwachten zij van innovatie in de energietransitie?

Activiteitenoverzicht

1. Vervolgstappen onderzoek energie-opslag
2. Nadere uitwerking van project mestvergisting (2024)
3. Opstellen innovatievisie energietransitie

Doel 4, Bouwen aan energiesysteem van de toekomst

Vooruitblik 2024 en 2025

Het energiesysteem verandert. Van centraal en vraag gestuurd, naar decentraal en aanbod gestuurd. Dat vraagt veel nieuwe infrastructuur, in de bovengrond en in de ondergrond. In de bovengrond is ruimte nodig voor bijvoorbeeld extra transformatorhuisjes, laadpalen of warmteoverdrachtstations. In de ondergrond is ruimte nodig voor extra kabels en leidingen. Naar verwachting neemt vooral de vraag naar elektriciteit sterk toe, maar door klimaatverandering ook de vraag naar koeling. De opslag van energie kan in de toekomst ook om meer ruimte gaan vragen.

We dragen bij aan het zoeken naar oplossingen om energieopwekking, -gebruik, -opslag en warmtetransitie in onze kernen en op bedrijventerreinen ('energiehubs') aan elkaar te verbinden, met als doel netcongestie te voorkomen of te verminderen en we kijken waar het mogelijk is het nieuwe energiesysteem slim te combineren, zodat

maatregelen voor de energietransitie ook een positief effect kunnen hebben op klimaatadaptatie & biodiversiteit of bijdragen aan de circulaire economie. In samenwerking met Stedin stellen we daarvoor een eerste versie van een gemeentelijke meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat op.

Activiteitenoverzicht

1. Opstellen gemeentelijk meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (gMiek)

Doel 5, Herijking RES (actualisatie RES 1.0)

Vooruitblik 2024 en 2025

Samen met inwoners en maatschappelijke organisaties, gemeente Gorinchem, provincie en waterschap herijken we onze ambities en visie op de energievoorziening. We nemen daarin de actuele geopolitieke context, de nieuwe CO2-ambities van het Rijk, de kansen om innovatieve ontwikkelingen toe te passen als aanvulling of mogelijk alternatief voor zon- en windenergie en de ruimte die de energie-infrastructuur ons hiervoor kan bieden mee. We verwerken de uitkomst van de besluitvorming rondom de windverkenning in de herijking van de RES.

Activiteitenoverzicht

1. Herijking RES (2024)
2. Opstellen (jaarlijks) uitvoeringsprogramma RES

3.3 Benodigde extra middelen

Binnen de huidige middelen en capaciteit pakken we het opstellen van de RES 2.0 met 2-jaarlijkse actualisatie op. De huidige bezetting kan daarmee de RES 2.0 uitwerken, maar er is additionele capaciteit nodig om deze ten uitvoer te brengen. De additionele activiteiten en de daarmee samenhangende kosten voor de komende 2 jaar zijn:

Personele kosten *)	2024	2025
RES 2.0 en coördinatie	€ 146.000	€ 146.000
Zon	€ 45.000	€ 45.000
Wind	€ 120.000	€ 120.000
Innovatie	€ 30.000	€ 30.000
Communicatie	€ 50.000	€ 50.000
Werkbudget	€ 200.000	€ 155.000
Totaal per jaar	€ 591.000	€ 546.000
Totaal		€ 1.137.000

* Voor de RES geldt dat de gemeenten Gorinchem en Molenlanden werken volgens een kostenverdeelsleutel van 50%-50%. De kosten in bovenstaande tabel is het aandeel dat Molenlanden voor haar rekening neemt.

Voor de coördinatie van de uitvoering van de RES en het proces voor de herijking (RES 2.0) wordt een RES-coördinator en RES-projectsecretaris ingehuurd.

* In de tabel zijn enkel de kosten in beeld gebracht. De Rijksmiddelen en de dekking vanuit de Reserve Duurzaamheidsprojecten zijn in het totaaloverzicht aan het eind van dit document inzichtelijk gemaakt en gelden voor zowel de RES, Warmtetransitie en Energiebesparing en kunnen niet rechtstreeks toegerekend worden aan de activiteiten uit deze hoofdstukken.

4. Energietransitie: (Lokale)

Warmtetransitie

4.1 Ambitie

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de opwarming van de aarde beperkt wordt tot maximaal 2 graden, met 1,5 graad als streefwaarde. Om dat te bereiken moeten de deelnemende landen in 2050 de CO₂-uitstoot met 95% verminderen. Dat betekent dat we uiterlijk in 2050 afscheid nemen van fossiele brandstoffen, dus ook van aardgas. De Transitievisie Warmte stippelt lokaal de route uit naar een aardgasvrije gemeente in 2050.

In 2030 geeft het Klimaatakkoord als tussenstap aan dat 49% CO₂ reductie ten opzichte van 1990 moet worden behaald. Voor de warmtetransitie is dit vertaald naar dat er landelijk 1.5 miljoen bestaande woningen verduurzaamd moeten zijn in 2030 (grootveel 1/5 van het totaal aantal woningen). Voor Molenlanden betekent dit dat 3.500 woningen in 2030 aardgasvrij zijn gemaakt of vergaand zijn verduurzaamd (aardgasvrij ready).

Vanuit het Klimaatakkoord hebben gemeenten een regierol in de warmtetransitie, ze creëren draagvlak en regisseren de buurt-/kernaanpakken. In de eerdere versies van het uitvoeringsplan werd de

insteek geschetst om voor iedere kern een uitvoeringsplan te maken, dit laten we los met uitzondering van de kernen waarvan de transitievisie aangeeft dat collectieve systemen kansrijk zijn. Dat gaan we nader onderzoeken op draagvlak en technisch vlak. Hierbij wordt de inwoners van de kernen gevraagd of zij zelf een uitvoeringsplan willen maken dat draagvlak heeft binnen hun kern. Hiermee volgen wij niet (volledig) de landelijke lijn dat de gemeente de regie voert over de overstap om van het aardgas af te gaan, we doen dit in coproductie.

De overige kernen, waarbij individuele oplossingen het meest voor de hand liggen krijgen een meer dynamische aanpak. Dit doen we om twee redenen: 1. Bij een individuele aanpak worden de verduurzamingsstappen veelal gemaakt op natuurlijke momenten: zoals een verhuizing, verbouwing of vervangingsmoment van de cv-installatie. Deze momenten zijn voor iedereen anders. Daarnaast is geen woning hetzelfde en is het altijd maatwerk. De inzet van het Energiebesparingsabonnement kan woningeigenaren hier goed bij helpen. 2. De netbeheerder heeft aangegeven dat, gelet op de netcapaciteit, een verspreide overgang naar all-electric oplossingen (zoals een warmtepomp) goed haalbaar is t.o.v. een aanpak waarbij een hele kern de overstap zou maken waarbij de kans op netproblemen zeker aanwezig is.

De wijziging in de aanpak zoals hiervoor omschreven heeft ook invloed op de Uitvoeringsagenda die in de Transitievisie Warmte is opgenomen. De opgenomen planning hanteert vier termijnen, namelijk: korte-, middellange-, lange termijn en natuurlijk tempo. De kernen Bleskensgraaf, Giessenburg, Arkel, Hoornaar en Nieuw-Lekkerland zijn nu ingedeeld in de korte termijn. De overige kernen worden toegevoegd aan het natuurlijk tempo. Belangrijk is om te vermelden dat naar verwachting niet de volledige kernen met een collectief systeem kunnen worden bediend, waarmee de 29% naar verwachting wat lager zal uitpakken en het aantal woningen binnen het natuurlijk tempo wat zal toenemen. Met onderstaand staatje schetsen we een indicatief beeld over de verhouding van het aantal woningen in deze buurten/kernen:

Korte termijn:	2021-2035	29%
Natuurlijk tempo:	2022-2050	71%

Met deze bijgestelde aanpak denken we nog steeds grofweg 1/5 van het aantal woningen te hebben verduurzaamd in 2030.

Nationaal Programma Lokale Warmte (NPLW)

Per 1 januari 2023 is het Nationaal Programma Lokale Warmte, afgekort NPLW, van start gegaan. Het NPLW is een samenvoeging van het Expertise Centrum Warmte en het Programma Aardgasvrije Wijken. De NPLW-structuur die is opgezet sluit aan bij de huidige RES-regio structuur die we kennen in het land. Voor Molenlanden geldt dat wij samen met Gorinchem de NPLW-regio Alblasserwaard vormen en dat we als regio gelden bij het Rijk kunnen aanvragen om de regiostructuur te bemensen. Per jaar is hiervoor €133.331,- aan te vragen. De regio moet hiervoor een NPLW-coördinator en bestuurlijk-trekker aanstellen. De coördinator neemt deel aan de landelijke overleggen voor NPLW-coördinatoren. Daarnaast zorgt de coördinator voor afstemming van

warmtevraagstukken tussen de gemeenten in een regio. Ook de uitwisseling van expertise is een onderdeel van de NPLW opzet. De organisatiestructuur vanuit het NPLW zal de komende tijd steeds meer vorm krijgen en we bekijken hierbij hoe we dit het beste voor onze regio kunnen inrichten.

4.2 Voortgang

Doel 1: Periodiek monitoren en herijken Transitievisie Warmte: elke 5 jaar de Transitievisie Warmte actualiseren (verder: TVW), zodat de TVW flexibel blijft voor (meekoppel)kansen en de inwoners houvast geeft op welke wijze zijn of haar buurt/kern mogelijk aardgasvrij kan worden.

Daarnaast monitoren van de voortgang van het aardgasvrij maken van de woningen en bedrijfsgebouwen, waardoor we in beeld houden of het tempo voor het aardgasvrij maken van de gemeente volgens planning loopt.

Vooruitblik 2024 en 2025

Op inhoud is de Transitievisie warmte nog steeds actueel. De uitvoeringsagenda dient te worden aangepast n.a.v. hetgeen onder 4.1 is toegelicht. Hiervoor zal een addendum worden opgesteld.

Activiteitenoverzicht

1. Opstellen addendum aangepaste uitvoeringsagenda TVW (2024)
2. Doorlopen proces om te komen tot een herziene Transitievisie Warmte met als eindresultaat een herziene TVW (start in 2025)
3. Monitoren: Bij afwijkingen van het tempo zullen we de plannen herzien en aanpassen. (doorlopend)

A

Doel 2: Invullen regierol van de gemeente bij de verkenningen om te komen tot de uitvoeringsplannen om één vijfde van de woningen in Molenlanden in 2030 verduurzaamd te hebben. Als de gemeente ook daadwerkelijk de trekker is, regisseren wij het proces. Als de samenleving of andere partij of stichting dit wil doen, ondersteunt de gemeente en bewaakt zij het proces.

Vooruitblik 2024 en 2025

We gaan in 2024 en 2025 starten/verder met we de verkenningen voor de kernen om te komen tot een uitvoeringsplan. Deze vinden plaats in de kernen: Bleskensgraaf, Giessenburg, Hoornaar en moeten nog starten in Arkel en Nieuw-Lekkerland. De verkenning geeft aan voor welke duurzame warmteoplossing draagvlak is, maar ook welke technische mogelijkheden er zijn en wordt er inzicht gegeven in de kosten. Via deze gezamenlijke route hopen we tot een gedragen en uitvoerbaar uitvoeringsplan te komen. Waarna er een gezamenlijk besluit genomen kan worden om deze te gaan uitvoeren.

In dit proces wordt tevens bekeken of de gekozen oplossing voor één kern ook in andere kernen toepasbaar is en op draagvlak kan rekenen.

Vanaf 2026 is het niet meer mogelijk om een cv-ketel te installeren. Dit moet minimaal een hybride systeem zijn (cv-ketel met warmtepomp). Deze verplichting geldt niet als er zicht is op de aanleg van een warmtenet binnen 10 jaar, als de terugverdientijd langer is dan 7 jaar of voor gestapelde bouw en monumenten.

Om tot inzicht te komen waar warmtenetten kunnen worden aangelegd is in 2023 gestart met een nadere verkenning naar de technische

haalbaarheid voor de kernen waar een warmtenet kansrijk of semi-kansrijk is. Voor de kernen waar een warmtenet technisch gezien mogelijk is wordt een vervolgonderzoek ingezet waarbij draagvlak bij inwoners en stakeholders een belangrijke rol spelen.

Activiteitenoverzicht

1. Afronding lopende verkenningen: Hoornaar en Giessenburg (2024-verder).
2. Opwerken van plan Bleskensgraaf tot uitvoeringsplan (2024-verder).
3. Starten met verkenning in Arkel en Nieuw-Lekkerland (2024).
4. Aanpak potentiële all-electric woningen, met een gemeente brede aanpak op basis van energielabels A en B (doorlopend).
5. Nader onderzoek naar warmtenetten in de kernen waar een warmtenet als kansrijk is aangegeven in de Transitievisie Warmte. (2024)
6. Participeren in de landelijke NPLW-structuur. (doorlopend)

A

Doel 3: Uitvoeren gebiedsuitvoeringsplannen (2025 en verder): starten van uitvoeringsprojecten op basis van de opgestelde uitvoeringsplannen/verkenningkernen om de woningen en bedrijfsgebouwen aardgasvrij te maken of voorbereidingen daartoe te treffen.

Afhankelijk van de uitkomst van het uitvoeringsplan wordt bekeken hoe een integrale energietransitie voor deze kern kan worden gerealiseerd. Denk hierbij bij aan een (centrale) Warmte Koude Opslag (WKO), gekoppeld aquathermie bron of zonthermie bron en deze energie af geeft aan een buurtenergiesysteem/warmtenet. Ook een koppeling met elektriciteit en het opslaan van overcapaciteit in warmte is hier een mogelijkheid van.

Een ander voorbeeld is het breed uitrollen van individuele systemen zoals lucht-/bodem-warmtepompen.

Het voorbereiden en realiseren van een energiesysteem/warmtenet duurt gemiddeld vier tot acht jaar, afhankelijk van de grootte en complexiteit van het plan. Door te starten in gebieden waar we concrete kansen zien, werken we stapsgewijs naar een aardgasvrije en duurzame gebouwde omgeving in onze gemeente.

Vooruitblik 2024 en 2025

We informeren inwoners en bedrijven actief over de mogelijkheden voor energiebesparing en de overstap naar een niet-fossiele energiebron met de Handleiding woningverbetering, de website en het beschikbare aanbod om inwoners hiermee te helpen in het maken van bewuste keuzes, denk hierbij aan het Energiebesparingsabonnement en collectieve inkoopacties. De uitvoeringsplannen starten op z'n vroegst vanaf 2025.

Activiteitenoverzicht

1. Als de inwoners van Bleskensgraaf eind 2023 het dorpsplan gereed hebben werken we dit in 2024 gezamenlijk uit tot een businesscase/uitvoeringsplan.

Vanaf 2025 zou dan gestart kunnen worden met de realisatie van het uitvoeringsplan Bleskensgraaf (bij positieve besluitvorming van alle stakeholders).

Afhankelijk van het tempo van de kernen, Giessenburg, Hoornaar, Arkel en Nieuwlekkerland acteren we om hun plannen verder op te werken tot een businesscase/uitvoeringsplan.

2. Voor het natuurlijk tempo gebied (2022 tot 2050) zetten we in op het actief informeren van inwoners over het maken van bewuste duurzaamheidsstappen op natuurlijke momenten met daaraan gekoppeld (onze) producten die inwoners daarbij kunnen helpen.

Doel 4: Overall gerichte aanpak (met name gericht op bewustwording): Inwoners en bedrijven informeren en stimuleren tot het overgaan op alternatieve energiebronnen.

Vooruitblik 2024 en 2025

Via verschillende mediabronnen, informatieavonden en -markten gaan we aandacht en informatie geven over de mogelijkheden voor het overstappen op duurzame energiebronnen en vragen we inwoners die dit al gedaan hebben naar hun ervaringen en om die de delen met de andere inwoners. Daarbij leggen we verbindingen met de collectieve (inkoop)acties en regelingen vanuit het Rijk, zoals bijvoorbeeld het Nationaal Isolatie Programma (NIP).

Activiteitenoverzicht

1. Opzetten en uitvoeren van een doorlopende aanpak gericht op bewustwording (tot 2050) voor onder andere het natuurlijk tempo gebied, met veel aandacht voor positieve voorbeelden en natuurlijke momenten.

4.3 Benodigde extra middelen

Met de huidige vaste capaciteit werken we aan de 5-jaarlijkse actualisatie van de Transitievisie Warmte en monitoren we of deze eerder dan de 5 jaar cyclus geactualiseerd moet worden. Om aan alle activiteiten uitvoering te kunnen even is er additionele capaciteit nodig. Een deel van deze kosten worden gedekt door de ontvangen en aangekondigde Rijksmiddelen voor de aankomende jaren. Daarnaast is er een gemeentelijke bijdrage nodig. De additionele activiteiten en de daarmee samenhangende kosten voor de komende 2 jaar zijn:

Personele kosten	2024	2025
Periodiek monitoren en herijken TVW	€ 0	€ 0
Verkenningfase en strategiefase	€ 128.800	€ 145.600
Uitvoeren uitvoeringsplannen	€ 16.100	€ 18.200
Overall-aanpak	€ 16.100	€ 18.200
Nationaal Programma Lokale Warmte	€ 0	€ 0
Werkbudget	€ 305.000	€ 360.000
Totaal per jaar	€ 466.000	€ 542.000
Totaal		€ 1.008.000

* In de tabel zijn enkel de kosten in beeld gebracht. De Rijksmiddelen en de dekking vanuit de Reserve Duurzaamheid zijn in het totaaloverzicht aan het eind van dit document inzichtelijk gemaakt en gelden voor zowel de RES, Warmtetransitie en Energiebesparing en kunnen niet rechtstreeks toegerekend worden aan de activiteiten uit deze hoofdstukken.

5. Klimaatadaptatie

De opgave is om onze gemeente weerbaar te maken tegen het veranderende klimaat.

5.1 Ambitie

Molenlanden wil in 2050 een klimaatbestendige gemeente zijn. De Lokale Adaptatie Strategie (LAS) kent om dit te bereiken drie ambities:

1. De gemeentelijke organisatie handelt klimaat adaptief;
2. Inwoners en bedrijven bewuster maken van de risico's van extremer weer;
3. Actieve inwoners, bedrijven en organisaties hebben toegang tot kennis en financiële bijdrage om klimaat adaptief te kunnen handelen.

5.2 Voortgang

Doel 1: Klimaatadaptief handelen reguleren en borgen in gemeentelijk beleid.

Vooruitblik 2024 en 2025

Het Klimaatadaptatie-overleg wordt voortgezet. Dit overleg is bedoeld voor bewustwording en om collega's te inspireren met voorbeeld projecten waar klimaatadaptatie ingebed wordt. Bij de op te stellen Omgevingsvisie brengen we klimaatadaptatie als belangrijk thema actief in.

Activiteitenoverzicht

1. Doorontwikkelen van het klimaat adaptief handelen via onder andere het Klimaatadaptatie-overleg en verder borgen bij actualiseringen van beleidstukken en werkdocumenten.
2. Klimaat adaptief handelen verder inbrengen in de Omgevingsvisie en omgevingsplannen

Doel 2: Meekoppelkansen benutten voor een meer klimaat adaptieve buitenruimte en gebouwen.

Vooruitblik 2024 en 2025

Door in overleg te gaan met collega's verkennen we actief of er relevante projecten zijn waar meekoppelkansen liggen voor klimaatadaptatie. We willen daarbij niet alleen inzetten op nieuwbouwprojecten, maar ook (nog meer) bij herinrichtingsprojecten van de openbare ruimte. Door een hernieuwde versie te maken van het ambitiedocument: 'Handboek

A

Duurzaamheid in Gebieds-ontwikkelingen'. Hiermee willen we een eenduidig document maken voor elk (her)inrichtingsproject met de al opgedane kennis van andere (her)inrichtingsprojecten.

Activiteitenoverzicht

1. Bij civiele- en bouwprojecten projecten in de beginfase onderzoeken we welke meekoppelkansen er liggen.
2. Bij lopende projecten bekijken we of we deze financiële impuls geven waardoor het uitvoeren van klimaatadaptieve maatregelen in het project haalbaar worden.

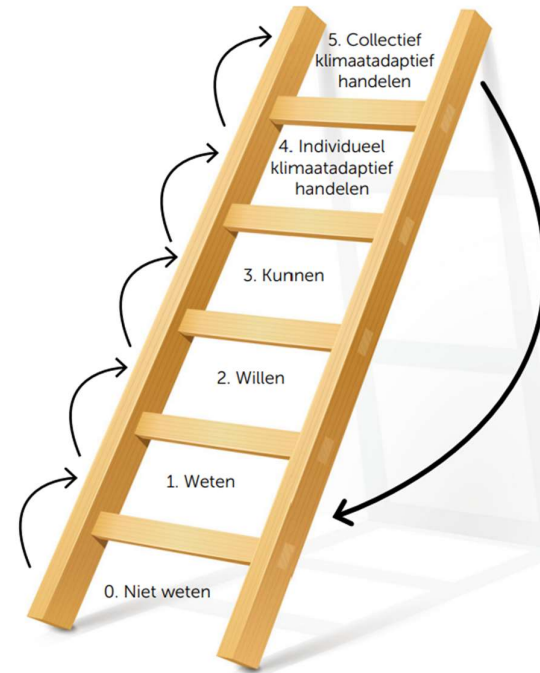
Doel 3: Samen met partijen klimaat-risicodialogen voeren.

Vooruitblik 2024 en 2025

De risicodialogen zijn gevoerd en afgesloten met aanbevelingen. Met deze aanbevelingen gaan we in 2024 verder aan de slag. Zie doel 4. voor voorbeelden.

Activiteitenoverzicht

1. Participeren in het Regionale Adaptatie Strategie (RAS) en inbrengen van de aanbevelingen vanuit de risicodialogen. Eenzelfde inbreng leveren we ook voor de opgave van Groen Blauwe dooradering in de kernen.
2. Het hitteplan van Molenlanden aanvullen met de risico's van klimaatadaptatie.

Doel 4: bewustwording en vaardigheden bij ambtenaren en bestuur vergroten.

Vooruitblik 2024 en 2025

Op basis van een monitoringstool bekijken we hoeveel groen of bestrating er in de kernen ligt. Door dit jaarlijks te bekijken zien we waar groen of bestrating verdwijnt of erbij komt. Dit inzicht gebruiken we om bijvoorbeeld te bepalen waar meer vergroening nodig is en om het gesprek met inwoners hierover te kunnen voeren.

A

Activiteitenoverzicht

B

1. Monitoren bomen, groen en verharding
2. De waarnemingen vanuit de monitoring worden ingebracht bij de opgave Groen Blauwe dooradering in de kernen. (waar mogelijk te combineren met de veranderopgave van de omgevingswet).

Doel 5: Stimuleren en faciliteren van inwoners en organisaties in Molenlanden

Vooruitblik 2024 en 2025

De regio verband (RAS) ontwikkelt informatie materiaal dat we kunnen gaan gebruiken om inwoners bewust te maken van groen en vergroenen.

Activiteitenoverzicht

1. Meedoen aan regio acties om iedereen in de omgeving bewust te maken van klimaatadaptatie en de risico's.
2. Lokaal starten we in 2024 een meerjarige informatieve campagne gericht op bewustwording.
3. Promoten en ondersteunen van initiatieven door inwoners en organisaties. Onder andere middelen beschikbaar te stellen aan bewoners om hun woonomgeving klimaat adaptief te maken.

Doel 6: Doorvertalen van calamiteitenplannen naar fysieke maatregelen

Vooruitblik 2024 en 2025

We denken graag mee met de Veiligheidsregio over eventuele benodigde maatregelen ten behoeve van deze calamiteitenplannen.

Activiteitenoverzicht

1. Meedenken met de veiligheidsregio over maatregelen bij te grote risico's, hierbij zijn de uitkomsten van de risicodialogen van belang om in te brengen samen met de doelstellingen vanuit de Lokale Adaptatie Strategie.

A

5.3 Benodigde extra middelen

Met de huidige capaciteit kunnen we de activiteiten oppakken, behalve voor de meerjarige bewustwordingscampagne van onze inwoners over klimaatadaptatie in de breedte. Naast personele lasten is werkbudget nodig voor de uitvoering van de activiteiten. Een (klein) deel daarvan kunnen we dekken uit de reeds beschikbare middelen uit het duurzaamheidsbudget voor klimaatadaptatie (€35.000). Daarnaast is additioneel budget noodzakelijk.

Samenvattend zijn aanvullend de volgende middelen nodig:

Onderwerp	2024	2025
Personeelslasten	€ 0	€ 0
Werkbudget	€ 162.000	€ 172.000
Totaal per jaar	€ 162.000	€ 172.000
Totaal		€ 334.000

* In de tabel zijn enkel de kosten in beeld gebracht. Eventuele Rijksmiddelen en de dekking vanuit de begroting zijn in het totaaloverzicht aan het eind van dit document inzichtelijk gemaakt.

6. Circulaire Economie

6.1 Ambitie

Onze ambitie is een 100% circulaire economie in 2050. Dat betekent dat er in 2050 geen (rest)afval meer mag worden verbrand en dat al het afval dat desondanks toch ontstaat, als grondstof wordt teruggewonnen ten behoeve van hergebruik en recycling.

6.2 Voortgang

Doel 1: Het inzetten op circulariteit en afvalpreventie om afvalproducten te voorkomen

Vooruitblik 2024 en 2025

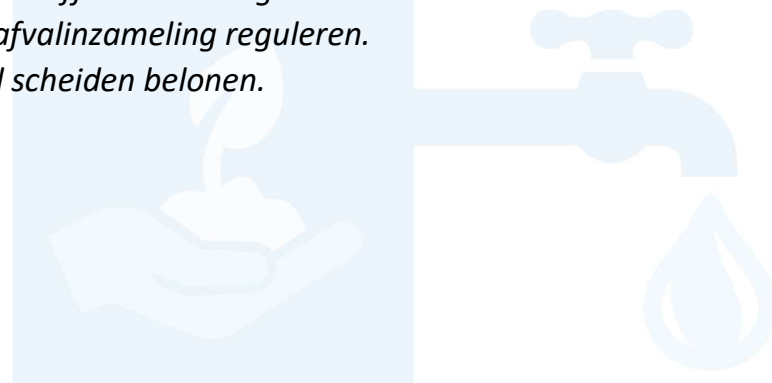
In 2023 maken we concreet welke afvalpreventiemaatregelen daadwerkelijk ingevoerd kunnen worden rond de realisatie van de nieuwe huisvesting in Bleskensgraaf. Daarnaast wordt er gekeken naar (nieuwe) wet- en regelgeving op het gebied van afvalpreventie.

Activiteitenoverzicht

1. Uitwerken van afvalpreventiemaatregelen rond de realisatie van de nieuwbouw gemeentekantoor Bleskensgraaf (2024).
2. Ondernemers en inwoners in Molenlanden ondersteunen met nieuwe richtlijnen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de SUP(single use plastic) richtlijnen.

Doel 2: Met het 'omgekeerd inzamelen' de hoeveelheid restafval laten dalen tot 100 kg (2025), dit vertaalt zich in de volgende drie doelen:

1. *Grondstoffeninzameling verbeteren.*
2. *Restafvalinzameling reguleren.*
3. *Afval scheiden belonen.*

Vooruitblik 2024 en 2025

Begin september 2023 worden de ondergrondse containers in Molenlanden afgesloten. Echter worden inwoners nog niet financieel belast. Tot de periode van 1 januari 2024 wordt er bekeken of alle schoonheidsfoutjes uit de systemen gehaald kunnen worden. 1 januari 2024 moet het systeem Diftar definitief in werking treden. In het verlengde hiervan wordt nieuw inzamelbeleid opgesteld voor luiers en het ophalen voor groot grofvuil.

Activiteitenoverzicht

1. Invoeren van omgekeerd inzamelen inclusief informatieverstrekking (2024).

LINEAR ECONOMY

TAKE
↓
MAKE
↓
USE

WASTE

RECYCLING ECONOMY

TAKE
↓
MAKE
↓
USE RECYCLE

WASTE

CIRCULAR ECONOMY

TAKE
↓
MAKE
↓
USE RECYCLE
REUSE REPAIR

zero
waste

Doel 3: Stimuleren / faciliteren van circulaire initiatieven in Molenlanden

Vooruitblik 2024 en 2025

Zie activiteitenoverzicht, hieronder. Na vaststelling van het beleid op circulaire economie kan er beter voorgesorteerd worden op initiatieven om te ondersteunen.

Activiteitenoverzicht

1. Ondersteuning van (nieuwe) projecten in de gemeente

6.3 Benodigde extra middelen

De investeringen voor het nieuwe afval- en grondstoffenbeleid zijn gedekt via de Algemene Reserve en afvalstofheffing. De bestaande middelen zetten we verder in voor het financieel ondersteunen van initiatieven. We werken de afvalpreventiemaatregelen voor de gemeentelijke organisatie bij overgang naar nieuwe huisvesting uit. We vragen een klein jaarlijks werkbudget om maatregelen te kunnen voorbereiden en invoeren.

Onderwerp	2024	2025
Werkbudget	€ 17.500	€ 17.500
Totaal per jaar	€ 17.500	€ 17.500
Totaal		€ 35.000

7. Thema-overstijgend: Gedragsaanpassing, Communicatie, Financiën en Monitoring

7.1 Gedragsaanpassing

Achter de voordeur komen

Verduurzamen en anticiperen op klimaatveranderingen vraagt veel van de samenleving, ook in de gemeente Molenlanden. Van inwoners tot bedrijven, van sportverenigingen tot winkeliers, van agrariërs tot woningbouwverenigingen, iedereen wil, kan of moet er wat mee. Om de doelstellingen in 2030 en 2050 te kunnen behalen zijn duurzame stappen van al deze partijen noodzakelijk.

Houding en gedrag

Elke verandering begint bij een aanpassing van houding en gedrag. We hebben het dan over allerlei varianten van aanpassing in gedrag. Elk thema in dit uitvoeringsprogramma vraagt immers een eigen aanpak en heeft een eigen invulling en dynamiek. Ook worden verschillende doelgroepen aangesproken, met daarin een verscheidenheid aan gedrag. Het kan gaan om keuzes die inwoners maken in de privésfeer. Kies ik voor een warmtepomp, zonnepanelen of allebei? Of zet ik mijn verwarming

een paar graden lager? Isoleer ik mijn gevel of neem ik een groen dak? Droog ik mijn kleding in de droger, buiten of op de verwarming? Van aansluiten op alledaagse dingen tot het stimuleren van investeringskeuzes op het juiste moment.

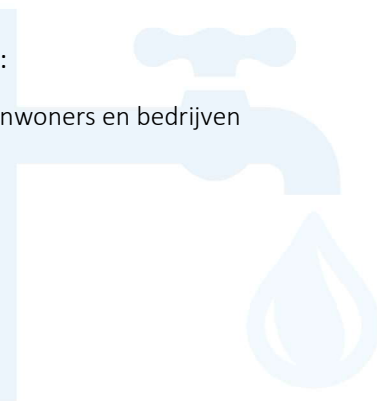
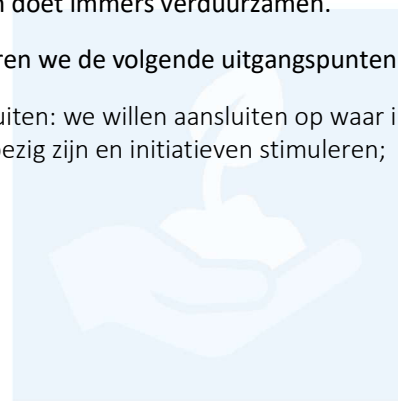
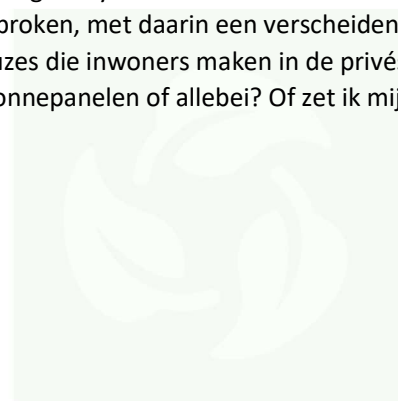
Als gemeente willen we achter de voordeur komen om mensen bewust te maken met de verschillende transitie thema's, waardoor ze hun houding en gedrag kunnen aanpassen. Dit doen we door aansluiting te zoeken bij natuurlijke (beslis)momenten van inwoners, verenigingen en bedrijven. Ook bekijken we waar energie ontstaat om met de thema's aan de slag te gaan en sluiten hierop aan.

Actie brengt verandering

We informeren inwoners en bedrijven in Molenlanden over wat er allemaal op hen af komt op het gebied van Duurzaamheid en Klimaat. Informatie is de basis voor verandering in houding en gedrag. We ondersteunen de informatievoorziening met persoonlijke ervaringsverhalen van inwoners en bedrijven. Bij Molenlanden past dat we samen willen optrekken in het verduurzamen van de gemeente. Zien verduurzamen doet immers verduurzamen.

Daarbij hanteren we de volgende uitgangspunten:

1. Aansluiten: we willen aansluiten op waar inwoners en bedrijven mee bezig zijn en initiatieven stimuleren;

A

2. Bewustwording: we willen inwoners en bedrijven informeren/bewust maken dat voor de lange termijnopgave voor verduurzamen ander gedrag mogelijk, wenselijk en noodzakelijk is;
3. Positieve boodschap: we willen uitstralen dat ander gedrag en keuzes niet per definitie vervelend zijn of opgelegd worden, maar dat verduurzamen juist leuk en lonend kan zijn (als het makkelijk is én als het iets oplevert).

B

De verschillende transitithema's volgen een eigen aanpak, maar we zoeken naar afstemming en onderlinge verbinding bij de communicatiemomenten evenals bij de nog uit te werken communicatieplannen voor beide thema's.

Vooruitblik 2024 en 2025

De website Duurzaamheid houden we actueel en blijven we verder ontwikkelen. Inwoners kunnen de website gebruiken als goede informatiebron en overzicht van onze producten zoals het Energiebesparingsabonnement. Daarnaast brengen we met vaste regelmaat onze digitale nieuwsbrief Duurzaamheid uit en promoten deze.

7.2 Financiën

Duurzaamheid en Klimaat kende/kent diverse financieringsbronnen:

- a. De rijksbudgetten regelingen Energiearmoede en Nationaal Isolatie Programma (NIP)
- b. De 'Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid' (specifieke uitkering CDOKE), welke voornamelijk is bedoeld voor personeelskosten.
- c. De Impulsregeling (Klimaatadaptatie)
- d. De reserve Duurzaamheidsprojecten
- e. Jaarbudget 2023 van € 750.000 (Raadsbesluit november 2022)

- f. Specifieke uitkering regionale structuur Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW).

Ad a: Molenlanden heeft van het Rijk in 2022 een bedrag van € 450.000,= ontvangen voor de uitvoering van de regeling Energiearmoede. Dit bedrag wordt volledig ingezet voor het uitvoeren van de regeling. Medio 2023 heeft Molenlanden voor het Nationaal Isolatie Programma (NIP) een bedrag van €556.250 (incl. af te dragen btw) voor 2023 en 2024 aangevraagd en toegekend gekregen. Tegen het eind van het jaar kan een tweede aanvraag worden ingediend voor een aanvullend budget van ca. €268.640 voor het NIP. Het toegekende budget zal volledig ten goede komen aan de doelgroep van de regeling, en uitgevoerd worden conform het Plan van aanpak Nationaal Isolatie Programma.

A

Ad b: Het Rijk heeft voor de jaren 2023 tot en met 2025 extra middelen beschikbaar gesteld voor de energietransitie en intensivering daarvan. De ontvangen CDOKE subsidie is voornamelijk bedoeld voor formatiekosten. Molenlanden heeft €2.169.322 ontvangen. Dit bedrag is samengesteld op basis van de middelen voor de volgende jaarbedragen:

2023: €716.607

2024: €723.107

2025: €729.608

Noot: De bedragen zijn lager uitgevallen dan eerder verwacht werd ten tijde van het schrijven van het vorige uitvoeringsprogramma.

Ad c: Voor de Impulsregeling Klimaatadaptatie heeft het Rijk heeft € 200 miljoen voor de Impulsregeling gereserveerd. Om het bedrag eerlijk over de werkregio's te verdelen, gebruikt het ministerie van I&W een verdeelsleutel op basis van inwoneraantal en oppervlakte. Het maximumbedrag waarop aanspraak gemaakt kan worden, verschilt dus per werkregio. De impuls gelden dienen uitsluitend ingezet te worden voor water-gerelateerde (overstroming, wateroverlast) en droogte maatregelen en dekken een derde (1/3) van de kosten. Twee-derde (2/3) moet gefinancierd worden door de werkregio zelf. Molenlanden heeft in 2023 een aanvraag ingediend om net als in 2022 aanspraak te maken op impuls gelden. Als de aanvraag in 2023 gehonoreerd wordt, net zoals in 2022, dan zal dit direct ten goede komen aan klimaatadaptieve maatregelen bij de bij de aanvraag.

Ad d: De reserve Duurzaamheidsprojecten kent bij de jaarrekening 2022 een saldo van ca. € 1,21 miljoen, hiervan wordt eind 2023 nog een onttrekking gedaan voor de kosten vanuit het uitvoeringsprogramma van dit jaar. Het restant bedrag vanuit de reserve wordt ingezet voor het dekken van de kosten voor 2024 en 2025. We doen de aanname dat er

eind 2023 nog ca. €800.000 resteert binnen de reserve Duurzaamheidsprojecten. Deze zetten we dan als volgt in:

- *Als dekkingsmiddel: € 400.000 (2024) en € 400.000 (2025)*

Ad e: Het jaarbudget over 2023 van €750.000 is conform het besluit toegevoegd aan de reserve duurzaamheidsprojecten. Zoals onder ad d. is aangegeven verwachten we aan het eind van het jaar minder te hebben uitgegeven dan was geraamd door personeelwisselingen en meevallers. Dit heeft ervoor gezorgd dat we bij ad d. voorgesteld hebben om €800.000,- te onttrekken voor het dit uitvoeringsprogramma in plaats van de €600.000,- die eerder was geraamd.

Ad f: Voor het opzetten van de regiostructuur voor het Nationaal Programma Lokale Wamrtetransitie is een specifieke uitkering aangevraagd. Regio Alblasserwaard (Molenlanden en Gorinchem) kan een bedrag van €133.331,67 aanvragen. Vanuit dit bedrag worden de personele lasten die gepaard gaan met de vanuit het programma gewenste regiocoördinator betaald en voor het resterende deel (50% i.v.m. regioverdeling) worden personeelskosten binnen het thema warmte betaald.

Vooruitblik 2024 en 2025

Naast de Rijksmiddelen bekijken we doorlopend de subsidie-mogelijkheden en ontwikkelingen waarmee we enerzijds de ambtelijke kosten kunnen drukken en anderzijds of we met subsidies onze inwoners en bedrijven zo goed mogelijk kunnen bedienen.

De brede subsidiescan die in 2023 is uitgevoerd gaf voor de thema's uit dit uitvoeringsprogramma onvoldoende aanknopingspunten om op lokaal niveau in aanmerking te komen voor Europese subsidies. De resterende gelden naar aftrek van alle onkosten kunnen dus niet met andere

A

(Europese) subsidies worden gedekt. Op nationaal- en provinciaal niveau doen we mee met alle voor ons relevante subsidie mogelijkheden. Doordat (subsidie)regelingen elkaar in rap tempo opvolgen monitoren we continu of we hierin kansen zien voor onze gemeente.

Voor het volledige financieel overzicht van dit Uitvoeringsprogramma verwijzen wij naar de tabel van hoofdstuk 8.

Noot:

Bredere verkenning Europese subsidies

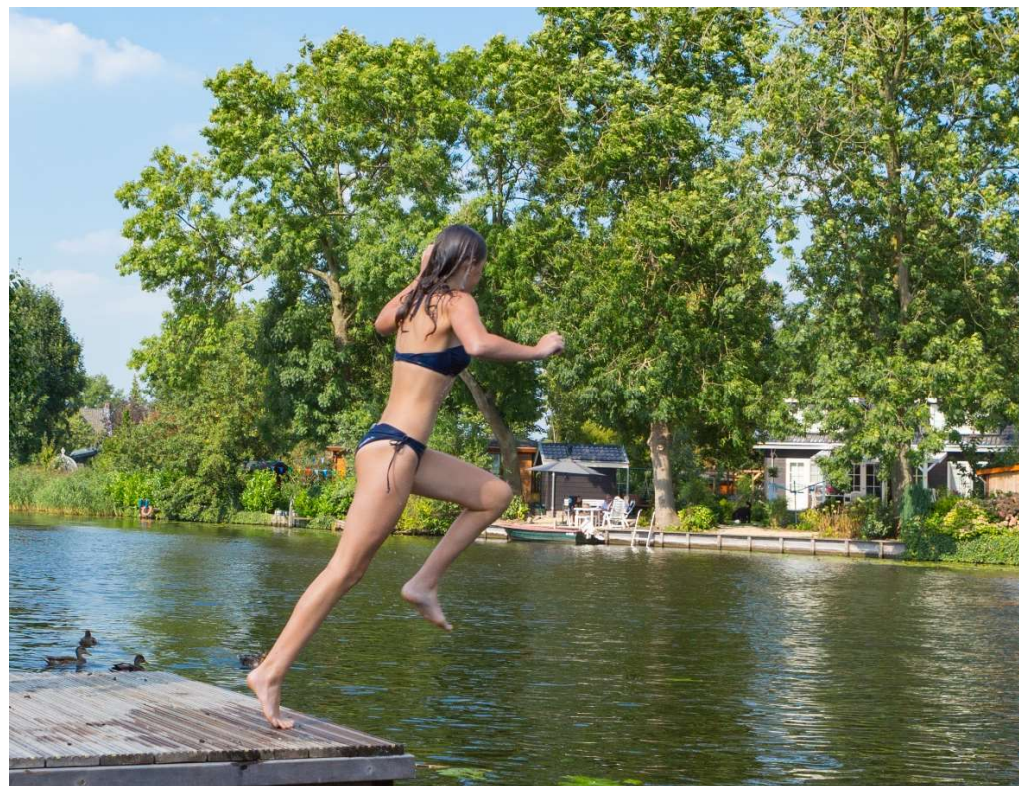
Molenlanden verkent de mogelijkheden om vanuit de integraliteit van de beleidsvelden op lokaal en regionaal niveau in aanmerking te kunnen komen voor Europese subsidies. Omdat veelal samenwerkingen met andere Europese landen nodig is om in aanmerking te komen voor een EU-subsidie, maakt dit het complex. Ook de directe lijnen en netwerk met de EU-commissie in Brussel is hierin van meerwaarde.

7.3 Monitoring

Voor de thema's energie, klimaatadaptatie, warmte en circulaire economie zijn in dit uitvoeringsprogramma verschillende doelstellingen geformuleerd.

Om de voortgang van de doelstellingen te kunnen monitoren zijn er in het Uitvoeringsprogramma 2023-2026 per doelstelling één of meerdere indicatoren gekoppeld. In Bijlage 3 'Monitoringsrapportage Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat' staan deze indicatoren aangegeven. Voor de monitoring zijn de beschikbare gegevens van basisjaar 2020 afgezet tegen de gegevens van 2021 (meest recente data). Achteraan dit hoofdstuk vatten we visueel samen wat deze monitoring laat zien. We verwijzen graag naar de bijlage voor meer uitleg, toelichting en specificatie.

Daarnaast hebben we CE-Delft gevraagd het uitvoeringsprogramma door te rekenen en het effect te bepalen op de uitstoot van broeikasgassen in de gemeente. Het uitvoeringsprogramma bestaat met name uit maatregelen die gericht zijn op het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Dit past ook bij de rol van een gemeente om de lokale energietransitie te trekken. Deze sector is goed voor 14% van de totale broeikasgasemissies in Molenlanden. Uit de verkenning van CE-Delft blijkt dat de sectoren landbouw en mobiliteit met 36% en 24% grotere veroorzakers van emissies zijn. Zij hebben daarmee een grotere potentie voor de reductie van CO₂, maar tegelijkertijd past daarbij wel de kanttekening dat de invloed van de gemeente soms beperkt is. Bij mobiliteit bijvoorbeeld, maakt de Provincie keuzes rond openbaar vervoer en wordt de hoge uitstoot deels veroorzaakt door Rijkswegen. Het rapport concludeert (net als vorig jaar) dat we met de huidige maatregelen uit het uitvoeringsprogramma de CO₂-reductiedoelstellingen voor 2030 (49%) en 2050 (95%) niet gaan halen.

A

Verder verwachten we dat het Gebiedsplan Veenweide en het daaraan gekoppelde Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied een duidelijke bijdrage (gaan) leveren aan de CO2-reductiedoelen voor landgebruik en/of landbouw.

Het rapport van CE-Delft is als Bijlage 2 bij deze actualisatie van het Uitvoeringsprogramma gevoegd. Een kanttekening bij het rapport (en dat is ook als aanbeveling opgenomen in het rapport) is dat het gebaseerd is op basis van beschikbare data. Niet van alle onderdelen is data beschikbaar en het is dan ook wenselijk om meer data te gaan verzamelen om een meer compleet beeld en over een breder spectrum te kunnen gaan schetsen in de toekomst.

Activiteitenoverzicht 2024 en 2025

1. Doorontwikkeling, beheer en redactie website Duurzaamheid Molenlanden.
2. Via o.a. (social) media inspirerende voorbeelden delen op Duurzaamheid en Klimaat, initiatieven belichten en acties onder de aandacht brengen, hierin zoeken we o.a. samenwerking met de Stichting Duurzaam Molenlanden
3. Periodiek uitbrengen digitale nieuwsbrief Duurzaamheid Molenlanden.
4. Monitoren en inschrijven op relevante subsidies op provinciaal en landelijk niveau voor energietransitie en klimaatadaptatie.
5. Gedetailleerd monitoren van de voortgang en meten aan de hand van KPI's

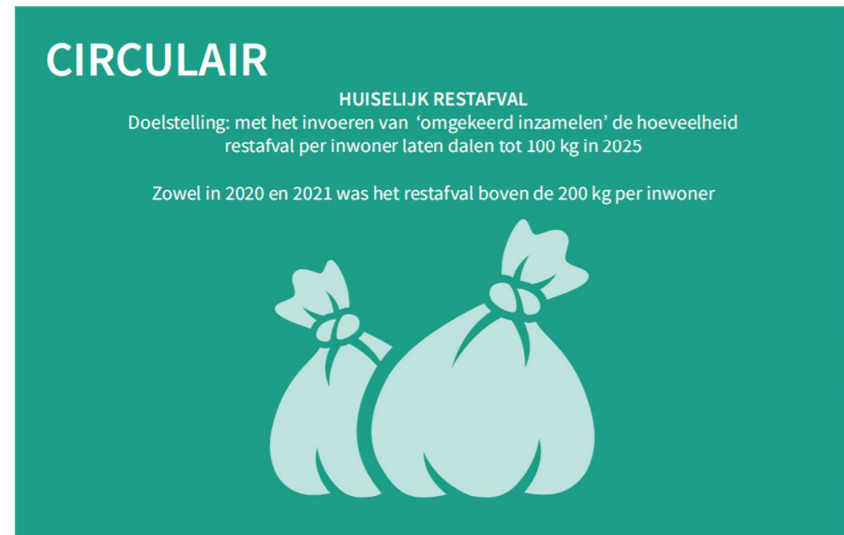
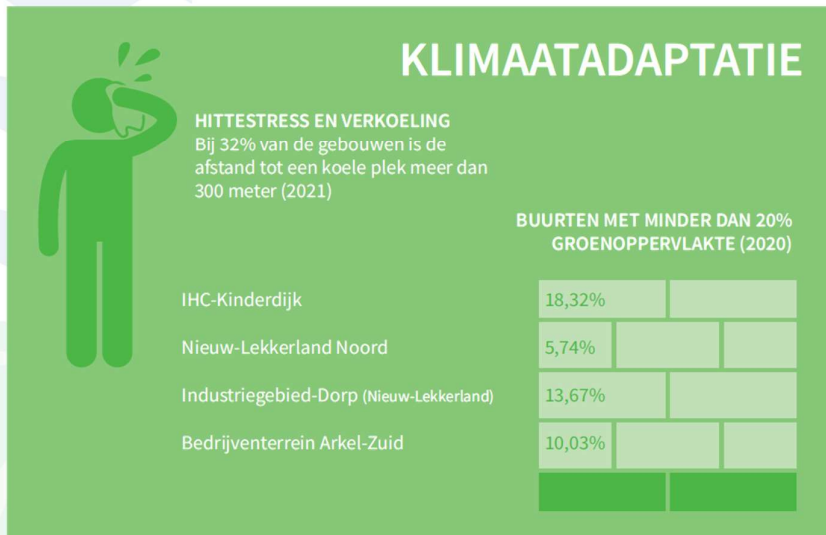
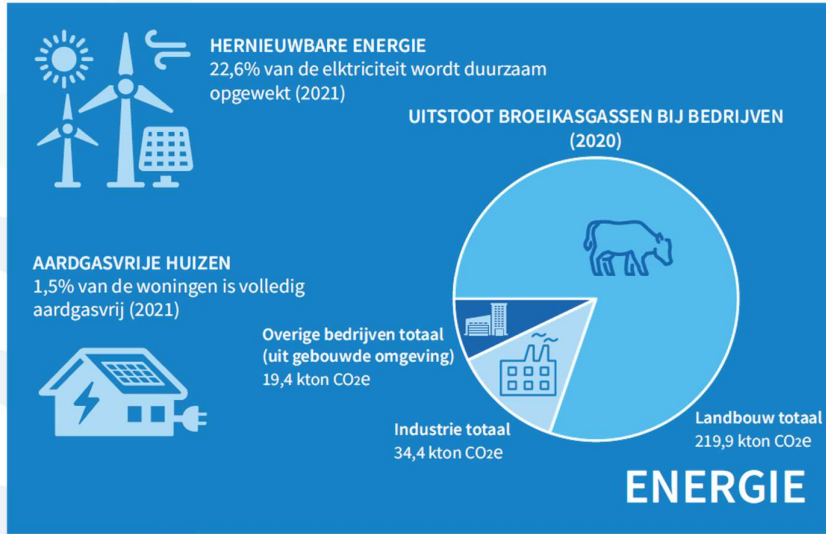
7.4 Benodigde extra middelen

Onderwerp	2024	2025
Personeelslasten	€ 96.600	€ 96.600
Werkbudget	€ 65.500	€ 65.500
Totaal per jaar	€ 162.100	€ 162.100
Totaal		€ 324.000

GEMEENTE MOLENLANDEN

Overzicht en voortgang van de monitoringsindicatoren van het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2023

8. Integraal financieel overzicht

	Additionele kosten uitvoeringsprogramma	2024		2025		Totaal per thema
		Personele kosten	Werkbudget	Personele kosten	Werkbudget	
Energie	Energiebesparing					
	Inwoners	€ 133.000	€ 53.500	€ 133.000	€ 53.500	
	bedrijven	€ 0	€ 25.000	€ 0	€ 25.000	
	SUBTOTAAL	€ 211.500		€ 211.500		€ 423.000
	RES					
	RES 2.0	€ 146.000	€ 50.000	€ 146.000	€ 25.000	
	Zon	€ 45.000	€ 25.000	€ 45.000	€ 25.000	
	Wind	€ 120.000	€ 100.000	€ 120.000	€ 80.000	
	Innovatie	€ 30.000	€ 10.000	€ 30.000	€ 10.000	
	Bewustwording	€ 50.000	€ 15.000	€ 50.000	€ 15.000	
SUBTOTAAL	€ 591.000		€ 546.000		€ 1.137.000	
Warmte	Warmte					
	Periodiek monitoren / herijken TV Warmte				€ 55.000	
	Verkenningfase collectieve systemen	€ 128.800	€ 135.000	€ 145.600	€ 135.000	
	Uitvoerenplan collectieve systemen	€ 16.100	€ 100.000	€ 18.200	€ 100.000	
	Aanpak individuele systemen	€ 16.100	€ 70.000	€ 18.200	€ 70.000	
Nationaal Programma Lokale Warmte	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
SUBTOTAAL	€ 466.000		€ 542.000		€ 1.008.000	
Rijksbijdrage thema Energie (cdoke/nplw)						
SUBTOTAAL	-€ 867.607		-€ 874.108		-€ 1.741.715	
Klimaat	Klimaatadaptatie					
	Interne bewustwording		€ 0		€ 0	
	Meekoppelkansen		€ 100.000		€ 100.000	
	Klimaat risico dialogen		€ 2.000		€ 2.000	
	Stimuleren en faciliteren intern		€ 15.000		€ 15.000	
	Stimuleren en faciliteren extern		€ 45.000		€ 45.000	
	Van calamiteiten naar fysieke maatregelen		€ 0		€ 0	
	Monitoringsdata		€ 0		€ 10.000	
SUBTOTAAL	€ 162.000		€ 172.000		€ 334.000	
Circulair	Circulaire Economie					
	Uitwerking preventiekansen Molenlanden		€ 12.500		€ 12.500	
	Stimuleren en faciliteren circulaire initiatieven		€ 5.000		€ 5.000	
SUBTOTAAL	€ 17.500		€ 17.500		€ 35.000	
Algemeen	Thema overstijgende kosten					
	Adviseur bewustwording en communicatie	€ 96.600	€ 40.000,00	€ 96.600	€ 40.000,00	
	Website duurzaamheid		€ 8.000		€ 8.000	
	Monitoring		€ 17.500		€ 17.500	
SUBTOTAAL	€ 162.100		€ 162.100		€ 324.200	
Beschikbaar Duurzaamheidsreserve / begroting						
SUBTOTAAL	-€ 400.000		-€ 400.000		-€ 800.000	
Totaal	TOTAAL PER JAAR	€ 342.493		€ 376.992		€ 719.485

9. Bijlagen

1. Terugblik over 2023
2. Effecten van het klimaatbeleid van gemeente Molenlanden - update 2023 (opsteller CE-Delft)
3. Monitoringsrapportage Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat (opsteller Omgevingsdienst-Zuid-Holland-Zuid)

